

The article deals with the main stylistic peculiarities of Polish dialects in Ukraine on the example of the village of Siaberka and of the village of Hrechany. During the last twenty years of intensified studying Polish dialects in Ukraine there appeared many researches on their phonetics, inflection and vocabulary while stylistic features were only mentioned. The presented article is the first attempt of describing this issue.

The village of Siaberka is situated in Zhytomyr region and is considered to be inhabited by descendants of Polish petty nobility; the exact date of its foundation is unknown. The village of Hrechany is situated near the city of Khmelnytskyi and is considered to be inhabited by Polish peasants who came to Ukraine from ethnic Poland probably at the end of the XVII-beginning of the XVIII c.

The analyzed texts come from respondents born between 1918 and 1942. They include people's stories about historical events of the XX c., personal life and lots of other Poles, former household, local traditions and religious life.

The research is concentrated on analyzing such features as simplifying the pronunciation and shortening frequently used words, parenthetic words and constructions, interjections, repetition of words and grammatical structures, emphatic structures, collocations and idioms, phraseological units, elements of language etiquette, low degree of text coherency.

Such features as deviation from the conversation subject, metaphorization, using emphatic structures and idioms, irony, etc. are common to Polish of Siaberka and of Hrechany. There is also noted linguistic economy which is characteristic to both varieties of Polish but in Hrechany is used more frequently. The differences were recorded in expressing the language etiquette as Polish of petty nobility from Siaberka seems to be closer to standard Polish than Polish of peasants from Hrechany.

Keywords: *the Polish language in Ukraine, petty nobility, peasants, stylistic peculiarities, colloquial style of speech.*

УДК 811.161.2

МОЛОДІЖНИЙ СЛЕНГ У СУЧАСНОМУ КОМУНІКАТИВНОМУ ПРОСТОРИ

ТЕПЛА О. М., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри української та класичних мов Національного університету біоресурсів і природокористування України (м. Київ),

ПЕТРИЧЕНКО Т. В., студентка механіко-технологічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України (м. Київ)

Конкретизовано зміст поняття "молодіжний сленг" у вітчизняній лінгвістиці на основі різних підходів, наведено найбільш важливі диференційні ознаки сленгу. Досліджено джерела становлення молодіжного сленгу. Визначено три періоди в розвитку молодіжного сленгу з початку ХХ століття. Окреслено причини вживання сленгових слів сучасною молоддю.

Ключові слова: *сленг, молодіжний сленг, жаргон, соціальні діалекти.*

Конкретизировано содержание понятия "молодежный сленг" в отечественной лингвистике на основании различных подходов, приведены наиболее важные дифференцирующие признаки сленга. Исследованы источники становления молодежного сленга. Определены три периода в развитии молодежного сленга с начала ХХ века и причины употребления сленговых слов современной молодежью.

Ключевые слова: *сленг, молодежный сленг, жаргон, социальные диалекты.*

Двадцять перше століття становить неабиякий інтерес як для істориків, так і для лінгвістів, оскільки соціальні перетворення торкнулися не тільки народу, а й мови. Актуальною проблемою сучасної лінгвістики є вивчення особливостей функціонування мови в тих чи інших комунікативних спільнотах, що дає багатий матеріал для більш глибокого й більш повного опису сучасного стану функціонування мови у суспільстві в цілому.

Сьогодні однією з найбільш цікавих, проте малодосліджених мовних підсистем є сленг. Це пов'язано з тим, що й досі в науці поширене ставлення до сленгу як периферійного, брутального, субстандартного явища лексико-семантичної системи мови, що не потрібно вивчати і фіксувати у лексикографічних працях [2, с. 52-55].

Як відомо, найстаріші зразки українського молодіжного сленгу належать до XVII століття і стосуються школярського сленгу, виникнення якого пов'язано з появою братських шкіл і бурс: Острозької (1580-1608), Львівської (1568), Київської (1615).

Відмежованість бурсаків і братчиків від "небурсацького" світу сприяла формуванню в них почуття групової ізоляції, а відтак зумовила появу специфічних, у тому числі словниково-стилістичних рис, притаманних лише членам таких спільнот. Важливим джерелом для дослідження українського бурсацько-семінарського сленгу є повість А. Свидницького "Люборацькі". У російській літературі першим документом, в якому зафіксовано цю субмову, є "Нариси бурси" М. Г. Пом'яловського, де описано побут і звичаї Петербурзької духовної семінарії середини XIX століття.

Сліди школярського сленгу знаходимо також і в українських інтермедіях XVII-VIII століть.

З огляду на вищенаведене, можна стверджувати, що український сленг, хоч і базується певною мірою на англійських і російських джерелах, має глибоке національне підґрунтя. Національно-мовне обличчя молодіжного сленгу реалізується у тому, що об'єктом сленгової мовотворчості виступають реалії, поняття, постаті української дійсності [5, с. 41].

Мета статті – уточнити категоріальний статус поняття "молодіжний сленг" у вітчизняній лінгвістиці, окреслити витоки становлення молодіжного сленгу й причини його вживання сучасною молоддю.

Аналіз лінгвістичних досліджень сленгу (Л. Ставицька, О. Матвіяс, С. Мартос, О.Тараненко, О. Кондратюк, В. Радчук, Ю. Василенко, Л. Мацько П. Грабовий) дає змогу стверджувати, що питання молодіжного сленгу у вітчизняній лінгвістиці недостатньо вивчено, існує потреба у різноаспектних комплексних розвідках. Вартий уваги і зарубіжний досвід дослідження мовлення молоді (В. Бондалетов, С. Вахітов, І. Гальперін, М. Грачов, В. Єлістратов, М. Маковський, Е. Партридж, Р. Розіна, В. Хом'яков та ін.).

Помітною подією у вітчизняному мовознавстві стало видання словників українського сленгу, зокрема «Першого словника українського молодіжного сленгу» (укл. С. Пиркало, 2002), «Словника сучасного українського сленгу» (упор. Т. Кондратюк, 2006), «Глумачного словника студента: студентський сленг» (упор. Н. Панахид, 2003), а також словника «Український жаргон» (упор. Л. Ставицька, 2005).

З початку XX століття визначено три періоди в розвитку молодіжного сленгу. Перший датується 20-ми роками, коли революція і громадянська війна

породила армію безхатків, і мова тих підлітків, які навчалися, і молоді, яка контактувала з безпритульними, наповнилася "блатними" словами. Друга хвиля припадає на 50-ті роки, коли на вулиці і танцмайданчики вийшли "стиляги". Поява третьої хвилі пов'язана з періодом застою, коли задушлива атмосфера суспільного життя породила різні неформальні молодіжні рухи, і молоді люди створили свій системний "сленг" як мовний жест протистояння офіційній ідеології.

Оскільки молодіжний сленг не є сталим явищем, зміни в його словниковому складі вказують на переорієнтацію системи цінностей соціуму. Нині помітною є тенденція до зменшення частотності використання кримінальних («блатних») жаргонізмів. Натомість набуває поширення комп'ютерний та Інтернет-сленг у мовленні молоді.

У сучасній лінгвістиці, як зарубіжній, так і вітчизняній, досі немає єдиного тлумачення цього поняття. Сленг розглядають то як вульгарну грубу мову, то як соціально-професійні жаргони й арго, то як особливу нелітературну мову зі специфічним словником.

Словник української мови трактує термін "сленг" у двох значеннях: «1. Розмовний варіант професійного мовлення, жаргон. 2. Жаргонні слова або вирази, характерні для людей певних професій або соціальних прошарків, які, проникаючи в літературну мову, набувають помітного емоційно-експресивного забарвлення» [6, с. 350].

Культуролог К. М. Хорунженко визначає сленг як емоційно забарвлену лексику розмовного мовлення, що відрізняється від прийнятної літературної мовної норми [7].

Більшість авторів словників сленгу вживають поняття "сленг" як синонім до жаргону (стосовно англomовних країн) і як сукупність жаргонних слів, жаргонних значень загальновідомих слів, жаргонних словосполучень, які за походженням належать до різних жаргонів і стали якщо не загальноживаними, то зрозумілими для досить широкого кола людей.

Найбільш вичерпне розуміння сленгу як специфічного різновиду нелітературної мови знаходимо, на нашу думку, у М. Маковського: «Сленг – особливий історично сформований і більшою або меншою мірою спільний для всіх прошарків мовців варіант мовних (переважно лексичних) норм, що побутують здебільшого у сфері мовлення і генетично та функціонально відмінні від жаргонних і професійних елементів» [4, с. 22].

Найважливішими диференційними ознаками сленгу є такі: 1) функціонування поза межами літературного слововживання; 2) перевага конотативного елемента над денотативним; 3) значна поширеність поза межами соціальної групи; 4) використання переважно в усному мовленні [1, с. 6].

Дослідники вказують на доцільність типології молодіжного сленгу з урахуванням вікового та соціального критеріїв. Відповідно до вікового фактора, виокремлюють сленг молоді раннього підліткового («präadoleszenz»), підліткового та раннього юнацького («adoleszenz»), а також пізнього юнацького віку («postadoleszenz»); відповідно до соціального чинника – сленг школярів, студентів, соціально-професійних та неформальних груп молоді [8, с. 5-6].

Сленг складається зі слів і фразеологізмів, що виникли і спочатку вживалися в окремих соціальних групах, відтворюючи цілісну орієнтацію цих

груп. Ставши загальноновживаними, ці слова загалом зберегли емоційно-оцінювальний характер, хоч інколи "знак" оцінки змінюється.

Одним із різновидів сленгу є молодіжний сленг, сфера застосування якого обмежена не тільки певними віковими, а й соціальними, часовими і просторовими межами. Це явище поширене у середовищі міської молоді, що навчається, а також в окремих більш чи менш замкнених референтних групах.

Як і всі соціальні діалекти, молодіжний сленг має своїм підґрунтям фонетичну і граматичну системи національної мови. Переважна частина носіїв молодіжного сленгу – це старшокласники і студенти.

Особливість молодіжного сленгу полягає в такому:

1. Ці слова слугують для спілкування людей однієї вікової категорії. При цьому вони використовуються як синоніми до англійських слів, відрізняючись від них емоційним забарвленням.

2. Молодіжний сленг характеризується "заикленістю" на реаліях світу молоді. Сленгові назви стосуються тільки цього світу, відмежовуючи його від усього іншого, і часто є незрозумілими для людей інших вікових категорій. Завдяки володінню такою спеціальною мовою молодь відчуває себе членами певної замкненої спільноти.

3. До цієї лексики часто входять і вульгарні слова.

Отже, наведене вище не дає змоги зарахувати молодіжний сленг ні до однієї окремо взятої групи нелітературних слів і дає підстави розглядати його як явище, якому притаманні риси кожної з них. Тому термін "молодіжний сленг" можемо визначити як слова, що вживаються тільки мовцями певної вікової категорії, які заміняють повсякденну лексику і характеризуються розмовним, а інколи і фамільярним забарвленням.

Частина слів, що належать до молодіжного сленгу, походить від професійних термінів, більшість з яких запозичена з англійської мови.

Однією з причин швидкої появи нових слів у молодіжному сленгу є стрімкий розвиток життя. Якщо заглянути до численних журналів, які висвітлюють новинки ринку, то побачимо, що майже кожного тижня з'являються більш чи менш значущі явища. В умовах техногенної революції кожне нове явище має отримати своє словесне позначення, свою назву. Оскільки майже всі вони з'являються в США, Європі, то й отримуємо назву домінантною англійською мовою. Коли про це через деякий час дізнаються в Україні, то для переважної більшості немає відповідника в рідній мові, тому українцям доводиться користуватися оригінальними термінами. Відсутність в українській мові достатньо стандартизованого перекладу, значної кількості фірмових і рекламних термінів зумовила появу значної кількості сленгових слів.

Витоки молодіжного сленгу пов'язані з потягом до самовираження: свій світ – своя мова. Ще одна причина полягає в тому, що молодь спілкується не стільки за допомогою значень слів, скільки за допомогою власних емоцій. Тому часто значення слова – у сфері паралінгвістики: у жарті, з яким це слово вимовляється. У прямому розумінні стає все більш складно з ними (молодими) спілкуватися – настільки відрізняються мовні засоби, що їх вживає молодь. Якщо раніше все зводилося до запозичень (передусім з англійської мови), то тепер з'явилися ніби українські, але зовсім незрозумілі слова [3, с. 80].

Слова літературної мови у молодіжному сленгу можуть зазнавати різного роду семантичних трансформацій. У свою чергу, соціальні діалекти малих

груп, накладаючись на молодіжний сленг, можуть надавати додаткових вузькодіалектних значень елементам останнього.

Причин вживання сленгу є багато, і вони різні для тих чи тих соціальних груп.

Аналіз теоретичних джерел і результати опитування студентів Національного університету біоресурсів і природокористування України дали змогу з'ясувати основні причини вживання сленгу сучасною молоддю:

1. Студенти користуються сленговими словами для того, щоб виглядати сучасними. Спілкуючись, вони вживають сленг не тільки для передавання інформації, але й для вираження власного світогляду, ідей, для підкреслення власної особистості та того, що вони крокують в ногу з часом.

2. Сленг – одна з форм «вливання» в колектив і засіб адекватного сприйняття у певній групі людей, адже студенти не вживають сленг постійно, а лише в тих ситуаціях, коли розраховують на розуміння. Майже завжди респонденти заперечували той факт, що використовують сленг навмисно, наголошуючи на тому, що це відбувається підсвідомо.

На нашу думку, сленг вживається зумисно в тому розумінні, що молоді люди добирають слова та вирази відповідно до співрозмовника та ситуації або вирішують не вживати сленгові слова взагалі. Оскільки сленгізми використовують в усному мовленні люди, які здебільшого можуть і не усвідомлювати, що це сленг, то вибір фраз залежить від підсвідомих структур мови. Ми поділяємо погляд С. Флекснера, згідно з яким, люди, висловлюючись у властивий їм спосіб, рідко свідомі того, що використовують щось, що науковці визначають як сленг [9].

Молодь вживає сленг у певному середовищі. Найбільше сленгових виразів можна почути під час спілкування певного кола друзів, однокласників, оскільки ці фрази емоційно зближують їх та в доступній і стислій формі допомагають висловити ставлення до обговорюваних подій, явищ.

3. Сленг може бути своєрідною грою для точного, навіть іронічного опису подій і вражень.

Отже, сленг забезпечує близькість, часто виконуючи важливу соціальну функцію, яка полягає у «входженні» людини у близьке оточення.

Причини вживання сленгу різноманітні, зокрема – емоційність засобів називання, прагнення відокремитися, самоствердитися. Загалом сленгові слова вказують на певний емоційний стан: одне й те саме слово може виражати діаметрально протилежне ставлення, коли його вживають різні люди.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Грабовий П.М. Когнітивні параметри українського молодіжного сленгу : автореф. дис. ... канд. філол. наук :10.02.01 / Грабовий П. М.; КНУ ім. Тараса Шевченка.– К. , 2010.– 20 с.

2. Заводна Л. Сучасний погляд на молодіжний сленг / Л. Заводна // Нова пед. думка : наук.-метод. журн. – 2014. – № 1. – С. 52-55

3. Коломинский Я. Л. Психология взаимоотношений в малых группах (общие и возрастные особенности) : учеб. пособие / Я. Л. Коломинский. – Минск, ТетраСистемс, 2000. – 432 с.

4.Маковский М. М. Взаимодействие ареальных вариантов «сленга» и их соотношение с языковым стандартом / М. М. Маковский // Вопросы языкознания. – 1963. – № 5. – С. 18-26.

5.Мартос С.А. Молодіжний сленг: міф чи реальність? / С. А. Мартос // Культура слова. – Вип. 62. – К., 2003. – С. 39-44.

6. Словник української мови: в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. — К.: Наукова думка, 1970—1980. –Т. 9. – 916с.

7.Хоруженко К.М. Культурология: Энциклопедический словарь /К. М. Хоруженко. – Ростов-на-Дону.: Феникс, 1997. – 444 с.

8.Христенко О.С. Німецький молодіжний сленг: лінгвокогнітивний та соціолінгвістичний аспекти : автореф. дис. ... канд. філол. наук :10.02.04/Христенко О. С. ; КНУ ім. Тараса Шевченка.–К., 2009.– 15 с.

9.Skelin Horvat A. Sleng kao odraz identiteta mladih: Doktorska disertacija. – Zagreb, 2009. – 384 s.

REFERENCES

1.Hrabovyy P.M. Kohnityvni parametry ukrayinskoho molodizhnoho slenhu : avtoref. dys. ... kand. filol. nauk :10.02.01 / Hrabovyy P. M.; KNU im. Tarasa Shevchenka.– K. , 2010.– 20 s.

2.Zavodna L. Suchasnyy pohlyad na molodizhnyy slenkh / L. Zavodna // Nova ped. dumka : nauk.-metod. zhurn. – 2014. – №1. – S. 52-55

3.Kolomynskyy Ya. L. Psykhologhyia vzaymootnoshenny v malykh hruppakh (obshchye y vozrastnyie osobennosty) : ucheb. posobyie / Ya. L. Kolomynskyy. – Mynsk, TetraSystems, 2000. – 432 s.

4.Makovskyy M. M. Vzaymodeystvye areal'nykh variantov «slenha» i yikh sootnoshenye s yazykovym standartom / M. M. Makovskyy // Voprosy yazykoznanyya. – 1963. – № 5. – S. 18-26.

5.Martos S.A. Molodizhnyy slenkh: mif chy realnist? / S. A. Martos // Kultura slova. – Vyp. 62. – K., 2003. – S. 39-44.

6. Slovnyk ukrayinskoyi movy: v 11 tt. / AN URSSR. Instytut movoznavstva; za red. I. K. Bilodida. — K.: Naukova dumka, 1970—1980. –Т. 9. – 916s.

7.Khoruzhenko K.M. Kulturolohyia: Entsyklopedycheskyy slovar /K. M. Khoruzhenko. – Rostov-na-Donu.: Fenyks, 1997. – 444 s.

8.Khrystenko O.S. Nimetskyy molodizhnyy slenkh: lnhvokohnityvnyy ta sotsiolnhvistychnyy aspekty : avtoref. dys. ... kand. filol. nauk :10.02.04/Khrystenko O. S. ; KNU im. Tarasa Shevchenka.–K., 2009.– 15 s.

9.Skelin Horvat A. Sleng kao odraz identiteta mladih: Doktorska disertacija. – Zagreb, 2009. – 384 s.

YOUTH SLANG IN MODERN COMMUNICATIVE SPACE

Tepla Oksana Mykolayivna, PhD in Pedagogy, Associate Professor, Associate Professor of Department of Ukrainian and Classical languages, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine (Kyiv),

Petrychenko Tatiana Viktorivna, first year student of Mechanical Engineering Department of the National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine (Kyiv)

Research of the functioning of language in various communicative communities is current problems of modern linguistics. Now one of the most interesting but unexplored

subsystems language is slang. As we know, the oldest examples of Ukrainian youth slang belong to the XVII century and related to school slang. Ukrainian slang, though based on the British and Russian sources, has deep national basis.

The aim of this article is to clarify the status of categorical concept of "youth slang" in native linguistics, outline the origins of youth slang formation and reasons of its using by modern youth.

In modern linguistics, both foreign and native, is still no uniform interpretation of this concept. Slang is a language at its most informal, using expressions that many would consider to be grammatically imperfect and sometimes rude.

Most authors use slang dictionaries concept of "slang" as a slang synonym for (regarding English-speaking countries) and as a set of slang words, slang meanings known words, slang phrases.

The most important differential slang signs are: 1) operation outside literary usage; 2) preference of connotative element over denotative; 3) high prevalence outside the social group; 4) is more common in speech than writing. The origins of youth slang associated with addiction to self-expression: my own world - my own language.

There are many reasons for the use of slang and these reasons are different for different social groups: emotion of naming means, the desire to separate, self-assertion. The meaning of concept "youth slang" in Ukrainian linguistics is itemized. The sources of the formation of youth slang and the reasons for its using by modern youth are investigated.

Keywords: *slang, youth slang, jargon, social dialects.*